

Бүгү чурттарның пролетарийлери каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди Соединиң болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

№ 112 (11910)

1982 чылдың май 14, пятница

1925 чылда үнүшүлүттүгүс

Өрттө 3 кап.

ОРГАНИЗАСТЫГ ДООЗАР

Политиктиг чырыдышкын системазында өөредилге чылы доостур чыгаан. Коммунистерин марксисчи-ленинчи өөредилгезин болгаш кижизилгезин экижидер деп СЭКП-нин XXVI съездинин айтышкынын, партия Төп Комитетинин «СЭКП-нин XXVI съездинин шийтпирлеринге дүүштүр партия өөредилгезин улам ыңай сайзыраңгайжыдар дугайында» доктаалын күөсөдир дээш партия комитеттери, эге организациялар ажылдап турарлар.

Партия өөредилгезинин системазын эде тургузарынын, оон шынарын болгаш үрө-түнчелдин бидеринин сорулгаларын партия хуралдарына, бюроларга болгаш хоорайга, районнарда болган семинарларга чугаалашкан.

Партия өөредилгезинин системазында бо чылын 15,6 мун дынакчы хаара туттунган. Оон иштинде коммунистер эрткен чылын турганындо бо чылын бир мун ажыг кижиге өскөн. Эрткен чылын өөредилгезин бүгү хевирлеринге коммунистерин 94,5 хуузу хаара туттунган турган болза, бо чылын 97,8 хуу чеккен.

Политиктиг чырыдышкын системазы чаа сорулгалар эзугаар эде тургустунган. Мурнунда чылга денээрже политшколаларын саны кызырылган. Марксизм-ленинизмдин үнденинеринин школаларында СЭКП-ниң төөгүзүн, марксизм-ленинизмдин үнденин кезектерин өөренип турар коммунистерин саны эрткен чылын 1,1 мун турган болза, бо чылын 1,5 мун кылдыр өскөн.

Өөредилгезин чаа хевир—эртеминг коммунизмин школалары бо чылын эн-не баштай тургустунган. Республикада ыңдыг школаларда 1,3 мун дынакчы хаара туттунуп, «Сайзыраңгай социализмин теориязынын болгаш дуржулганын чугула айтыргыларын», «СЭКП-нин төөгүдүгү дуржулганын» болгаш өске-даа курстарын үлүг сонуургал-биле өөренип турарлар. Марксисчи-ленинчи теориянын теоретиктиг база методолоттук семинарларда, хууда план эзугаар өөренип турарларын саны үш мун ашкан.

Бин-Хем, Барыш-Хемчик районнарда политиктиг чырыдышкын кабинеттери, чамдык партия организациялары политиктиг кичээлдерин эрттирерин экижидеринин хемчеглерин ап, күш-ажылчы коллективтерге, чоңуну чурттал турар черинге политиктиг беседа кылдыр, хөй-ниинини саналын өөренип көөр, бүдүрүлгелерин экономиказын анализтээр практиктиг даалгаларын дынакчыларга берип турар.

Бо өөредилге чылынын дургузунда СЭКП обкомунун Политиктиг чырыдышкын бажыны партия Кызыл хооркомунун, он партия райкомунун, «Тыва даг-дугу», «Тыва кобалыт» комбинаттарда партия комитетинин СЭКП ТК-ның өөредилге талазы-биле доктаалын канчаар күөсөдир турары-биле таныжып, хынап көргөн. Кызыл хоорайнын, Танды, Каа-Хем районнарын чамдык партия организациялары дынакчыларын чөп-бидекейин көдүрбей, оларның политиктиг ном-биле ажылдаарын идеялештирер, политиктиг өөредилгезин дээштин бидер чогуур хемчеглерин албай турганын аяраттырган. Улуг-Хем, Тес-Хем, Тожу районнарда, Хову-Аксы суурда партия организациялары пропагандистерин билинин, мергежилдин аайы-биле шын шилеп алыр ажылды чедир чорутпайн келгенин түнчелдинде, партия өөредилгезинин пропагандистеринин 90 хуудан эвээжи коммунистер, Тожу, Мөңгүн-Тайга, Кызыл районнарда оларнын чүгө 60 ажыг хуузу дээди эртемниглер болуп турар.

Политиктиг чырыдышкын системазында өөредилге чылы доостур чоокшулаан үеде СЭКП ТК-ның доктаалында айтылган сорулгаларын канчаар күөсөдир турарын тус-тус партия комитеттери, партия эге организациялары анализтеп көөр укурлуг. Школаларын, семинарларын ажылы, коммунист бүрүз идея-теоретиктиг билин бидер талазы-биле Устав негелденин канчаар күөсөдир турарын ханы сайгарар. Ол сорулга-биле партия комитеттеринге, бюроларга, нини хуралдарга СЭКП кижигинерин бүдүрүлгеге канчаар ажылдап, хөй-ниини даалгаларын күөсөдир, политиктиг билин бидер турарынын, ону амдыралга канчаар ажылдап турар дугайында өт-чөттөрүн дыйнап, эки өөренип турар коммунистерин дуржулганын непередери чугула. Чамдык партия кижигинеринин өөредилгеге сонуургал чогуу, кичээлдерге четче олурбаан, программа эзугаар сүмелзэн үнденин чогааларын, партиянын документтерин боттары хууда ханы өөренип, компективейин турарынын чылдагаанын тодардыр херек.

Устүнде айтылган айтыргыларын партия комитеттеринин ажылдакчылары, бюроларын, методиктиг чөвүлелдерин кижигинерин тус-тус партия организацияларын, школаларга, семинарларга барып анализтеп, эртемнер аайы-биле өөредилге чылын кандыг чугула темаларга конференциялар, түнчел беседаларын кыжынар эрттирерин, илеткелдер база рефераттар бижип, сайгарып азы четтээр, экзаменер хүлээн алыр бе дээрзин тодардыр чугула. Оон-биле кады келер өөредилге чылынга школаларын болгаш семинарларын баш удур четчелешкинин чорууду, пропагандистерин амдыгааштан шилеп ап, чайгы үеде оларны кандыг семинарларга, курстарга белеткээрин бодамчалыг көөрү эргежок чугула.

СОВХОЗТУҢ ИШЧИЛЕРИ-БИЛЕ УЖУРАШКАН

СЭКП ТК-ның кижигуругуе кандидат, ССРЭ-нің болгаш Тыва АССР-нің Дээди Советтеринин депутаты, партия обкомунун бирги секретары Г. Ч. Ширин дүүш Улуг-Хем районда «Ак-Тургу» совхозтун ажил-ишчилери-биле ужурашкан.

СЭКП-нің XXVI съездинин шийтпирлерин амды. Рафта боттандырар, ССРЭ-нің тургустунганындо бээр 60 чылын төлөттип уткуур, дээш республиканын ишчилеринин күш-ажылчы колдургушкунуң дугайын ол чугаалаан. Ишчилерин бидер соруктуг ажылдарыга чер-чер Советтеринге удавас болур сонгуздалар база улуг салымшкын.

ны кирип турар дээрин ол демдегелдеп. Депутаттарга кандидаттар дөшмөдигезинин хуралдарында ажил-ишчилер партиянын иштиги болгаш даштык политиказын изил-биле леттип турарына доктаавышаан, боттарынын коллективтеринде тергенинерин тергенинерин дөшмөдигезин турарын ол чугаалаан.

Ол бирги беш чылда республиканын экономиказын бос-бос социал хөгжүдөлгезин персентиваларынын дугайын Г. Ч. Ширин чылдагыларга тодаргай-биле чугаалаан. Шаан, ажил-агыйнын экономиказын быжыглар, ишчилерин ортузунга идея-политиктиг ажылдык деңгелни бедирер талазы-биле тодаргай сорулгаларга доктааган.

Боттарынын күш-ажылчы коллективтеринин дугайында чугаалавышаан, санап бергенер Ак-Тургу суур-нун база совхозтун моон сонгааргы социал хөгжүдөлгезинге хамаарышкан дилегерин база санадарын кижигинер. Ол бирги беш чылын дийги чылынын планнарын чедикширинин күөсөдир, ССРЭ-нің юбилейин төлөттип уткуур дөшмөдигезин күөсөдир.

Чыгылаа турарынын дугайында доктаамап саны салымшкын дөшмөдигезинин ол илерей-дес. СЭКП ТК-ның чедирген байырын социализмге Ала-чуртту камгалаар талазы-биле илтиктиг хүлээлгенин моон сонгаар-да төлөттип күөсөдир дөшмөдигезинин чыгыс партиянын чыгыс кылдыр хүлээп ап тур бе деп, ол чугаалаан. Бистин алдарыг Чесектиг Күштеринин коммунистер, бүгү дайымын.

(Бистин көрр).

О О

Турарынын хлеб заводу—Бин-Хем районда мурнакчы бүдүрүлгелерин бирээ. Оон коллектив он бирги беш чылдык ийги чылынын эрткен дөрт айларынын түнчел-биле мурнакчыларын санынга кирип, СЭКП райкомунун, районускомун шилчир Кызыл туугун чаалап алган.

Кандыг-даа коллективтин күш-ажылчы чедикширинин ында мурнакчыларын үлүг-хуу-зундан хамаарыш. Ында Ч. Маады, Т. Кочеткова, О. Зайцева дээш ышкы мурнакчыларын үлөгерин өскөдөр эдир, социалистик чарыштын мурнуку озурун ээлеп турар.

ЧУРУКТА: мурнакчы ажилчин Ч. Маады.

В. КАРА-САЛДЫҢ ФОТОЗУ.

О О

КАРДИОЛОГТАРЫН БИРГИ РЕСПУБЛИКА КОНФЕРЕНЦИЯЗЫ

Бо чылдың май 10-дан 15-ке чедир Кызыл хоорайга кардиологтарын бирги республика конференциязы болуп турар. Ону кардиологтарын чугула айтыргыларынга турса-каткан.

Оон ажылдыга ССРЭ-нин МЭА-зынын Кардиологиянын бүгү-өнчүл эртем төвүнүн

Сибирь филиалынын директорун эртем ажылынын талазы-биле орадакчы академик Р. С. Карпов, ССРЭ-нің МЭА-зынын корреспондент-кежигуну В. В. Пекарский, медицина эртемнеринин кандидаттары доценттер И. Ю. Стукс, Г. В. Астафьева, В. И. Турчинский, Сибиринин болгаш

Ыраккы Чөөн чүктүн чамдык областтарын кардиологтары киришкенер.

Чүректин чамдык аарыглары баш удур тодараларынын, профилактиказынын база ону амзырарын талазы-биле айтыргыларын конференцияга чугаалашкан. Республика эмнелгезинин терапия салбырларын ардектелген Г. В. Яковлева Тыванын кардиологтарын ажылынын дугайында чүгө чугаалаан.

(Бистин көрр).

АРМИЯ КОММУНИСТЕРИНИҢ ЧӨВҮЛЭЛ ХУРАЛЫ

Совет Чесектиг Күштерде партия-политиктиг ажылдык чугула айтыргыларын чугаалажып көөрү-биле ленинчи партиянын дайымы болгаш шыгыттыг отрядынын — Армиянын болгаш Флоттун эи азы төлөдөлгөсү майын он бирде Москвага Иеремиде Улуг ордузунга чыгылаан.

Чөвүлө хуралдын президиумула — эштер Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, И. В. Капитонов, М. В. Зимилин, СЭКП ТК-ның кизилтер эрдектелерин, чамдык министр-стволарын болгаш ведомстволарын удуртукчулар, ССРЭ-ның камгала министрнин орадакчылары, өске-даа шериг начальниктер, политиктиг даямчылар.

Партия эге организацияларын секретарынын Бүгү-армия чөвүлө хуралына СЭКП Төп Комитетинин чедирген байырын чыгылаан урду-чүлөдиг адыш часка турда СЭКП ТК-ның Политбюро кижигуну, СЭКП ТК-ның секретары К. У. Черненко номчалан.

Чыгылаанга чыгыс-биле уткуутурган СЭКП ТК-ның Политбюро кижигуну, ССРЭ-ның камгала министр Совет Эвилелинин Маршалы Д. Ф. Устинов илеткеп кылган. Байыр чедирлгезинин чыгыс сестери дөш партия Төп Комитетинде, ТК-ның Политбюроуна, эи Леонид Ильич Брежневке чөвүлө хуралдын киркишчилерин мурнуунан чүректин ханымындо өөрү чедирлгезинин сестерин ол чугаалап. Чесектиг Күштер дугайында доктаамап саны салымшкын дөшмөдигезинин ол илерей-дес. СЭКП ТК-ның чедирген байырын социализмге Ала-чуртту камгалаар талазы-биле илтиктиг хүлээлгенин моон сонгаар-да төлөттип күөсөдир дөшмөдигезинин чыгыс партиянын чыгыс кылдыр хүлээп ап тур бе деп, ол чугаалаан. Бистин алдарыг Чесектиг Күштеринин коммунистер, бүгү дайымын.

Совет Чесектиг Күштерде партия-политиктиг ажылдык чугула айтыргыларын чугаалажып көөрү-биле ленинчи партиянын дайымы болгаш шыгыттыг отрядынын — Армиянын болгаш Флоттун эи азы төлөдөлгөсү майын он бирде Москвага Иеремиде Улуг ордузунга чыгылаан. Чөвүлө хуралдын президиумула — эштер Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, И. В. Капитонов, М. В. Зимилин, СЭКП ТК-ның кизилтер эрдектелерин, чамдык министр-стволарын болгаш ведомстволарын удуртукчулар, ССРЭ-ның камгала министрнин орадакчылары, өске-даа шериг начальниктер, политиктиг даямчылар.

Партия эге организацияларын секретарынын Бүгү-армия чөвүлө хуралына СЭКП Төп Комитетинин чедирген байырын чыгылаан урду-чүлөдиг адыш часка турда СЭКП ТК-ның Политбюро кижигуну, ССРЭ-ның камгала министр Совет Эвилелинин Маршалы Д. Ф. Устинов илеткеп кылган. Байыр чедирлгезинин чыгыс сестери дөш партия Төп Комитетинде, ТК-ның Политбюроуна, эи Леонид Ильич Брежневке чөвүлө хуралдын киркишчилерин мурнуунан чүректин ханымындо өөрү чедирлгезинин сестерин ол чугаалап. Чесектиг Күштер дугайында доктаамап саны салымшкын дөшмөдигезинин ол илерей-дес. СЭКП ТК-ның чедирген байырын социализмге Ала-чуртту камгалаар талазы-биле илтиктиг хүлээлгенин моон сонгаар-да төлөттип күөсөдир дөшмөдигезинин чыгыс партиянын чыгыс кылдыр хүлээп ап тур бе деп, ол чугаалаан. Бистин алдарыг Чесектиг Күштеринин коммунистер, бүгү дайымын.

Совет Чесектиг Күштерде партия-политиктиг ажылдык чугула айтыргыларын чугаалажып көөрү-биле ленинчи партиянын дайымы болгаш шыгыттыг отрядынын — Армиянын болгаш Флоттун эи азы төлөдөлгөсү майын он бирде Москвага Иеремиде Улуг ордузунга чыгылаан. Чөвүлө хуралдын президиумула — эштер Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, И. В. Капитонов, М. В. Зимилин, СЭКП ТК-ның кизилтер эрдектелерин, чамдык министр-стволарын болгаш ведомстволарын удуртукчулар, ССРЭ-ның камгала министрнин орадакчылары, өске-даа шериг начальниктер, политиктиг даямчылар.

Партия эге организацияларын секретарынын Бүгү-армия чөвүлө хуралына СЭКП Төп Комитетинин чедирген байырын чыгылаан урду-чүлөдиг адыш часка турда СЭКП ТК-ның Политбюро кижигуну, ССРЭ-ның камгала министр Совет Эвилелинин Маршалы Д. Ф. Устинов илеткеп кылган. Байыр чедирлгезинин чыгыс сестери дөш партия Төп Комитетинде, ТК-ның Политбюроуна, эи Леонид Ильич Брежневке чөвүлө хуралдын киркишчилерин мурнуунан чүректин ханымындо өөрү чедирлгезинин сестерин ол чугаалап. Чесектиг Күштер дугайында доктаамап саны салымшкын дөшмөдигезинин ол илерей-дес. СЭКП ТК-ның чедирген байырын социализмге Ала-чуртту камгалаар талазы-биле илтиктиг хүлээлгенин моон сонгаар-да төлөттип күөсөдир дөшмөдигезинин чыгыс партиянын чыгыс кылдыр хүлээп ап тур бе деп, ол чугаалаан. Бистин алдарыг Чесектиг Күштеринин коммунистер, бүгү дайымын.

Оон сонда Совет Армиянын болгаш Флоттун эи азы төлөдөлгөсү майын он бирде Москвага Иеремиде Улуг ордузунга чыгылаан. Чөвүлө хуралдын киркишчилерин мурнуунан чүректин ханымындо өөрү чедирлгезинин сестерин ол чугаалап. Чесектиг Күштер дугайында доктаамап саны салымшкын дөшмөдигезинин ол илерей-дес. СЭКП ТК-ның чедирген байырын социализмге Ала-чуртту камгалаар талазы-биле илтиктиг хүлээлгенин моон сонгаар-да төлөттип күөсөдир дөшмөдигезинин чыгыс партиянын чыгыс кылдыр хүлээп ап тур бе деп, ол чугаалаан. Бистин алдарыг Чесектиг Күштеринин коммунистер, бүгү дайымын.

Чөвүлө хуралдын киркишчилерин мурнуунан чүректин ханымындо өөрү чедирлгезинин сестерин ол чугаалап. Чесектиг Күштер дугайында доктаамап саны салымшкын дөшмөдигезинин ол илерей-дес. СЭКП ТК-ның чедирген байырын социализмге Ала-чуртту камгалаар талазы-биле илтиктиг хүлээлгенин моон сонгаар-да төлөттип күөсөдир дөшмөдигезинин чыгыс партиянын чыгыс кылдыр хүлээп ап тур бе деп, ол чугаалаан. Бистин алдарыг Чесектиг Күштеринин коммунистер, бүгү дайымын.

(СЭТА).

НАЙЫРАЛДЫҢ ТУДУУ

Кызылгар Амударыя хемин кескилдер транспорт кези — автомобиль-демир-орук көвүрү найралчы күштеринин — Совет Эвилелинин болгаш Афганистан Демократтыг Республиканын эриктинин туудуштурган.

Тайыкчы, найыралдын болгаш кады ажылдагызынын ол туудуу, ажылдагызынын киргизин таварыштыр кылды туктар-биле шиметтигезин бурунгу Гермез (Узбекистанын Сурхандарыя облазында) май 12-де шуут-ла чалыттай берген. Ийи улуустун акы-думка эзуу болгаш революсту эстетик каттыштыргызын алдарышкан дозунар, транспорттар чар болганда, социал депингезин болгаш чөвүлө чорукту принциптерин үндештирген чаа нийетил тургузушкунуңа, даштыктын экзонинг халлаашкынынан тороон чуртту болгаш революцияны камгалаарга демократтыг Афганистан чедикширинин болуу доз күөсөдирлерин кижигинер.

Байылаа, чөд бергенер СЭКП ТК-ның Политбюро кижигунуе кандидат, Узбекстаннын Компартиянын ТК-зынын бирги секретары Ш. Р. Рашидов баштаан ССРЭ-ның партия-чазак делегациязын, Афганистаннын Уду-демократтыг партия-

зынын ТК-зынын Чыгыс секретары, АДР-ның Иеремиде чөвүлеленин Даргазы Б. Кармаз баштаан Афганистан Демократтыг Республиканын партия-чазак делегациязын чыгылаан чүректин ханымындо байыр чедирип турган.

Эштер Б. Кармаз биле Ш. Р. Рашидов олар чыгылаанарын мурнууга чүгө чугаалап, найыралдын чаа тууду, ону ажылдаа хуусаазын чыл мурнады киргизген кока ний чуртту ажылдык чоннарын араалды акы-думка найыралдын база бир чырык-кылаачан илерей-дир деп чугаалаашкан.

ССРЭ-ның болгаш АДР-ның делегацияларынын удуртукчулары кылды кокааны окура кезиккен — Орта Азиянын улуг хемин кескилдер релсе болгаш автомобиль оруу ажыттыган.

Б. Кармаз биле Ш. Р. Рашидов Термезтен Амударыянын афган өрнине — Хайран портче ол көвүрүлөп көшкө, чөд берген. Алаа афган-афган найыралдын митингин

болган. АУДП ТК-ның Политбюро кижигуну, АДР-ның Министрлер Чөвүлелинин Даргазы С. А. Кештмад биле Узбек ССР-ның Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. Д. Худайбердыев үк митингине чүгө чугаалаан.

Совет туудуштарынын дууа-зы-биле туттунган болгаш чүктөр сайгар сорулгаларын туудуларын улуг комплекси, Хайратовда баштайн афган демир-орук станциязын, электростанцияны, склад бажыларын, өске-даа объекти-терин совет болгаш афган делегациялар кижигинер эртен көргөн.

Ол-ла чүр ССРЭ-ның партия-чазак делегациязынын АДР-ның партия-чазак делегациязын-биле ужуражышкынын болган.

Совет Эвилелинин болгаш Афганистан Демократтыг Республиканын найыралы, кады ажылдакчыга база интернационализм эстетик каттыштыргызын ийи чурттуг улаустарын чагай чорууну, ол кады девискөргө тайыны болгаш нинитин-биле улаустар аразында айыл чөд көрүктү быжыгларынын эрдектелеринин таварыштыр быжыгын уламчылаашкынын беседа үзүндө демдегелдеп.

(СЭТА).

Чер ажилынын зона системазы

ХӨЙНҮ БИЛИП АЛГАН

Чер ажилынын эртемге үндештирген зона системазы бо чылын бистин республиканын чамдык районнарында шиметтиг ап эгезен. Бо чаа арга чер ажилынын зоон мурнуунда турган эртен системазын онд олгалай чүдүлгө болгаш бергенер. Мында хамык учур чүдө дөргө хөвүн камгалаар изым-буру чаа машиналарын бидер беричкелиг кылдыр ылыттып ажылдарына ык өөренип алыр.

Улуг-Хем район — тармагынын шөүлү хат эрозиязын таваржы турар черлерин бирээ. Ынчанга республиканын тараалан районнары-биле чергелештир, Улуг-Хемин хөвүн камгалаадыг системаже шаңкчидер дөш, оон ажил-агыйларын эрозияга удур чөпөк-херекселдер-биле бурун халтырган.

ЧЕР АЖЫЛЫНЫҢ хөвүн камгалаадыг системазын бистин районун ажил-агыйлары 1981 чылда эгезип кирген—деп, Улуг-Хем районун, көдө ажил-агый эрдектелеринин пачалыгы Валентин Васильевич Хангаев чугаалаан. — Баштайгы чылда чогулмалыг түнчел чедип ап шыдааан бис. Оон боттуг чылдагаанын бар. Бирөөдө, хөвүн камгалааары-биле ажилдаар техниканы четче ап шыдааан турган. Ийде, чаа техникамын ажилдаарына чер ажилдыглар өөренип албайн. Уште, черин довураан алдар каттырбайн болбаа-гактан болжолон, таранын каттырбайн эрте чоруулан, оон укуруудан тараалар эл-иш дүжүргө чедип калган. Устүнде айткан үш кол чылдагаанын айландырып боттуг хемчеглери бо чылын адимган.

Ол хемчеглерин бирөөн — май 10-да «Улуг-Хал» совхозтун № 2 бригадасыга эр-

тирген район семинары болган. Чер ажилынын хөвүн камгалаадыг системазын хөвүн кырынга боттандырып чорууларын практиктиг айтыргыларын алга сайгарып көргөн. Семинарга республиканын Көдө ажил-агый министрствозунун специалистерин, Көдө ажил-агыйн дуржула стапизынын эртем ажилдакчыларын чаап келдирген. Районун бүгү советтеринин директорлары, паркомпар секретары, кол агрономдары, кол инженерлер, бригадирлери, районун удуртук ажилдакчылары киришкен.

Семинарны эрттирер чер кылдыр «Улуг-Хал» совхозтун № 2 бригадасын шилчип алганы таварлаа чүгө. Хөвүн эрозиянын бодурубас чаа техникамын кадалган, айлап таарыштырып, ажилдап турары ында районун өске ажил-агыйларында ында ил дөргө. Чаа техникамын ажилдакчыларын удуртукчулар, специалистери онза кичээлгенин саян турар. Семинар эгезеринин мурнуу чарында, ажил-агыйнын кол агроному Иван Андреевич Иванов биске мында дил:

— Бистин шөдлерине хат эрозиязынга аажок таварышкан. Кырында чөмшүгү кара довураан хат чүдө шаан каан ховулар-дыр бо. Ынчанга чаңгыс-даа ыланжыкыс — эрозияга удур техниканы чөп ажилдаары. Чүдө оон ачым-биле турум, чагай дүжүттү ап болур.

ДЕГЕМ шөүлү ортузунда хову турлаанын бажыны тарынын арыг-синди аажок, агары чугылгалып каан. Ил изым марказы, күчүгү тракторларын чурум-кыскаадыг кылдыр тургузуулан. Районун совхозтарын илдеп келген аажыларга көргүзө, хөвүн эрозиязынга удур херекселер бүгү техника-биле бурун халтырган. Ынчалжон ону ажилдап билдир дурулга, чамдыгынын чөп болуп турар. Ону барымдаага, практиктиг семинарны эрттирер деп шийттирерин дыйткан.

СЕМНАРГА Көдө ажил-агыйнын дуржула стапизынын чер ажилынын кизилтерин эрдектелген Валентин Александрович Барышников чер ажилынын эртемге үндештирген зона системазын ажилдап кылганын, оон учур-дуузынын, энес сорулгаларын дугайын кыска-зы-биле тайылдырлаан. Чаа системазын олгалай чүдү — черин хат эрозиязын камгалаары, оон үшүкүрүн болгаш дүжүктүрүн бидерер. Хөвүн камгалаадыг системазын чарыбас кезе — шөдлерин дилетиктей тарыны. Дилетиктерин каала 30—50 метр болур. А Улуг-Хемин чамдык ажил-агыйларында ону шын эвес кылды, дилетиктерин каала 100—150 метр чедир улагытарын турар. Оон кандыг-даа аажок болас

хамаан чөкчүлүгү, ширин алдар каттырбайн болбаа-гактан илдегеннин учурундал тарылга шөдлерин колдуунда хат эрозиязын таварышкан, үнүш-дүжүктүрү хамык чөк апарган. Ынчанга чер ажилынын хөвүн камгалаадыг зона системазын шөдлерин хөвүн согурааттыкмыс айтырып болур берген. Районун бүгү совхозтары эрозияга удур херекселер бүгү техника-биле бурун халтырган. Ынчалжон ону ажилдап билдир дурулга, чамдыгынын чөп болуп турар. Ону барымдаага, практиктиг семинарны эрттирер деп шийттирерин дыйткан.

УРЕЗИН ажилы, зона системазында олгалай черин ээле турар. Эске черлерден үрезин салды алыр чорук изым-буру бон үнүштер-биле шөдлерин боттандырар болгаш чогулмалыг түнчел бербес. Ында болганда, онза кичээлгөй салды чүгө—болууну үрезин эстүрүп алдыр. Тус черге ө

КИЖИ БҮРҮЗҮНГЕ ЧЕДИР

барын чоруткан. Агитаторлар төсөлд сөнгүлдә системаларны, Түндүккө хүтүүдү дагылашса бөдөлдөрийн өсөмүзү уезде жылатан.

СЭЖК-ын XXII съездинде агитатор сөзсүзүктүн түсүлдү агитпукту (агитсөзсүктүн Ч. (Монгун) ажилын иденеи) ажил чоруткан. Мында көпкөзсөтөйи сөзсүктүчүлөр түсүлдү агитсөзсүктү ажилды калаба-биле чорутарымыз уулдандарган. Оон уламдыкы 22 кжжә сөзсөтөйтү агитсөзсүктүн баш бурунгар түсүлдү гускан ажил бәзүатар ажилдандар салган сөзсөтүлгүн чөдін айтупар.

«Алда-Маалар» сөзсөзсүктүн Бора-Түндүк салбарында агитпукту (агитсөзсүктүн Б. Т. Сөзсөтөйи) ажил дөдөткөн баш ажилын айткан план бәзүатар чорутуп турар.

Районук чамдык агитпукту түсүлдү дөд-дөсик ажилдандар турар, оңу ажилдәр төмөлдөргө айткан бш.

СЭКП райкомунун прона
ганда болгаш агитация гил
дизиния эргелекчизин.

ажылга таарыштыр тургузар,
кижизидер талазы-биле ажил-

А. БЕГЗИН-ООЛ,
«Шынның» корреспондентизи.

ны Бай-Хаакта чацгыс-ла сонгулда участогу, суурнуу бугу чурттакчылары сонгулда хүнүндө аңаа көп боттарыны бадылаашкыны баэр. Район төвүнү агитпушткуу элгерлиг дериттинген, эки ажулдаа ужурау болтай. Амдымында ол чедип алдырмааны хому данчыг.

нин эргекчилик К. К. Газизул
на уюштуруш, кулааштири
ым.

Айтуштунуна эргекчилик
деге дүрүктүгүзү эми то
муларын байкушкома на
лыга организационна аас
лы турган. Мичалза да
чогурү дөшмө күчүстөлү
Кым ону эргекчилик тур
нын бистер билин ай шы
дадымы. Нартия байкуш
протавида болган аитиуна
илдизин, байкушкома на
парт аге организационна Ку
турга бажымыда айтуштун
нуу ажалым чогурү дөшмө
тургузуп дөш сатыш саба
миздан бө чөтөстөр үн
лар.

Районуна еске да чамич
сууларында айтуштунуна
айтуштунуна чөтөстөр чө
дөт болбас. Оларым ажалым
амым согулда ламдизини
нын негедасерини дүштү
тургузуп е келген

Т. ХЕРТЕК.

улам сүрий каттыкмаш, Ки-
ров аттыг кохотуу түргүс-
көн. Монгуш Чүдүм МЧАЭ-
нин-даа, кохотуу-даа актив-
ий аялчынын болуп келген.
(А — Тыва АССР-нин адла-
ры туудуктуу. Онн хөзүндө
«Социалисттик чарышын тив-
кекчи» деп хөрөт демиз,
«Кара Чыраа», «Сут-Хөт кыла
Советтерин» депутаттыгын
улай-улай дүймштиний кел-
ген.
Шеве Чүдүм деп атты

ыны турган. Бир өртөн аяң
 оалдаа берген мен. Шай
 көрүмдө, мээм орунда дарт
 кичи аялдама тур. Оң ча-
 нымда шериг хетиг ийи эа-
 да бар. Оларын чыныга
 ведип көрүмдө:
 — Оо! Айлачын оалдаа-
 дур. Орундарда мен аялда-
 дым! кагды — дөш, демги
 дартта латтыгышаал, мейди-
 лешкен, — Салтак Тока —
 дөргө шытыгымдан үнүм
 үмөстө берген.
 Оң хун хурал кылган, анаа
 Салтак Калбакхөкөрөтүлү
 мичар чугаады:
 — Бай-Тал дөргө, талдаа
 бай оес, кичишерини амын
 балла бай болуп дөш дөш
 балла бай боор. Дүждүдүр
 оки-дир. Кокок — тур кыл-
 дыр аялдамдатыр, бай-тал
 чылар!
 Салтак Калбакхөкөрөтүлү
 оң чугааы 1948 чылдын
 күзүндө боттанып, чоң

1990-жылдын күзүндө, 1990-жылда Кара-Чырамын
 ишкана тузунда киркини, бычакчылар эгезден, Ооз Бээр-
 де көкөктүзү туздарынын
 13-күзү иштінде тузук чо-
 кушунда, «Сүт-Дөз» союз-
 ын чыгарып, мастерскаяны
 ачып, туздарыны бузуп ала-
 ышты, бузунда, бузунда
 чыгарып чыгарып келген. Ишкан-
 аны ала Шөвөр Чүзүмдө
 тузук тузук. Чыгарып
 керектеп, мастерины өөр-
 көтөрүп чыгарып чы-
 ып, Чүзүм, Монгушту шөв-
 ып бала-ла тузук тузук. Ош-
 ында бала өз-шөвөр кий-
 ыраан.
 Тузук АССР-ин алды-
 ында, күзү-акылды ко-
 ып Чүзүм, Дала-
 ыптуу шөвөрке тузук-ла,
 лаа ошубуз, бир-де тузук-
 ында, чыгарып ош-
 ып. О. ЧАН-ООД.
 Чөв-Хөмкүк район.

яргандан бээр ой беш чыл болу турар. Бу уеник дургуунда үргүчүз азе муракчыларын аяралды. Эртис чылы ол төрүр чү хойга лаштир 89 хурагалин олуктурган. Хойдан-ча кырган күгү 26 килограмм болган. Чалын Ыжым-Аксандан 15 тоналга ситегиле белеткен алган. Мыштан база эскедерге үлөргө сөткөн.

— ССР Ызиленинг 60 чыл болга күш-ажымчыл белек алдыр төрүр чүс салма лаштир тонал хураган алылган хузагенин түрдүм. Ам түгүзүм ол орончак ажыр тур — деп, ол чугаалды.

Ажыл-ийк чединшияныг, мындар-чурталга чогуумчул болуу болза, кымга-даа өөрүчүгү болбайн канчар. Өөрдөр Далай-олдуу чединшияныг чүглө ол болу дес, бол эш-өөр, чарш салган экик Дүгүг Байыр-олдузени өөрү турар. Хойжу дес, хой ажилынга хамаалаш-даа болуумза бо уку-ажымчыл мекэ база өөрүчүгү болду.

К. НАТИНЬ-ООЛ.
Узуг-Хем район.

Анык, кырган, аарыг-арык, акы-тауду дош чөлдө сандыг кичи чорук кылба! Бо айтыргыч улус депутаттары Мөңгү-Тайга район Советинин куускумуга утаалашкан. Каддыг-бир отутт шыншынри хулээнди ур келбээн бе?

Водан-даа кыргыр. Бистинги би суурувустун аразы 130 километр боюн турар. Анаа иштештиг чөдөр арга чоо.

И. ТӨРӨБЕК

Төх-Хем район - республика
рийн бирэж. Идн ашиг-
руу бүрнэг өмчлэх эдний
дип, эрткн чылан өч ахжид
киршишн днчлэр 12 му ах
жагаш, 65 улус, бич бөрүгн
агачлэр Юрий Коновалов, Ан
жагаш Кутеринн ымыры э
Усанг өлүгү тывар дээн, бч
келетер бар-дэс дэс, аниа
чулур эх. Кэрэ-дугуругуа
тайгага өлүгн аниарынн э
узуузда агчылга бөрү аниа
Анимыр-тыынн ажал агчыл
уш мыйга ээдин белектн
ахжид союнуу тнүдү аниа
хуушн агчыл, бч чылдын март
жагаш, аниыр черинн арга
алат алчсн турала черг кыш
жагашан.

Эрткн аниахшн союнууд
чөмбөрднн азгаш аниаан аг
алган дугуругазын күүстн
етнн кадалган, камгалал ө
денннчиринд салдарга бай

Аз база бар ач-мешке терчилни ажил-агийнгийн ачигч дуаажуурын планни күсөөнүр, Айнаахилин сезонунга даини, 22 киш кештери дуаи ууткааннар, Дарукалгаги дэлий Падухин оларини дуаа болуп, үнелесди алган, сананда кымынаккай анан ийни чүрүм хажилар чыры алган, ырак-уак терини, кештерин дуажаавин, бар, штаттыг ачымы А. Шулээдир чөшөөрзиди алган, чангыс килгограм-да эйти да чүтас тос киш кешпи дуаи боозун адилээн Ш. Туян, эйт-даа, даук-даа дуаи

150 аяги аралыг бооларин аларини 60 хууу чарын ий, планни үкесерин, Агсерини ажилы Шуурмак та.

Юрис
Т О Л Е П

Мөн хуу мотоцикад
хмыргана аягсаан
удуругучулары мэдэ
хын эртэн болгаш ш
бээр бэ? деп, Бриан
тусай эртемниг И. М
Колхозтар болгаш совко
зот ботарины тусай э
ртемнигилери ажил-айтйи
сэрэн буудурде транс
пите хоойлу баугаар бүр
кандырар хүдээлелит.

К. КОМБУ.
Улуг-Хем район.

ажьл-агыймын хэрээн бүдү-

A single staff of musical notation with five horizontal lines. There are no notes or other markings on the staff.

ына, радио, телевидение
амчытшыр тайылбыр ажы-
ын калбаа-биле непередир
угула чүүл деп билип турар
ен. Моон муруунда бо ажил-
ыр кончуг өзүш кылдыган.

ий инспекциязынын чыла
на кннр дадыныры-
а дең кргүзүг-дүр. Ын-
ан инспекцияга чаңгыс
агент аякыдан турган болза,
м 23 агент аякыдан турар.

Мичвангаш кандыг-даа жыдыз кылырда тура-сорук, жуенишкениниг чорук негеттинеер дээрзин ажилдакчы куруу билээ чогуур. Эрткен илде плавыйны баай эвес уусушп, а бо чылдың бирги варталының планын даагаварын база эки куусеткен еи. Ам ийгиж кварталдың шапнарын кууседир ажилдары кылзын, белеткей берген еи деп, ол чутаагын доосту.

Мурнуку чылдарда 3 бригада турган болза, ам бригада ок, чылдагааны бригаданың бажыгуниери дең эес ажилдаар, план куусалдыниге бергедошкуннер болу бээрин инспекцияда ажылдап турар амдык кижилер бадтыкты. Доо сонгаар бо ажылды чоумчуулу, бригадалыг методиле ажилдаар болза эки деп уярулдуз улуз инспекциялар бадтыктай.

Мыналар бо ажилдагы аймак-инженер көргүзүп бериң. Эрткен 1984 чыда ажи тура строхавонезинин жерлеринин кирер далы-ларынн ийитин-биле 103,7 хуу күстөткөн, оң иитинин дуге-сүр (базис) камгала-лыга 104,6, базис иитинин -сөвинин 110,4 хуу, хууда транспорт камгалагыга 9,8 хуу, ооз-ондандан кам-галга 105,9 хуу, амыралар-ын холустан строхавонезин 103,2 хуу көргүзгүл-гөр болуп, ийитин-биле чы-да 3882 рублдин далдынын кирген. Бо 1970-74 чылдар жылда Чоюн-Чемчик да-

[illegible]

решение аймагтаа таварилга-
да, оон кивар-чаар материалда-
рын халас бээрн, септелгэ-
ын төлөп бээрн совхозтарга
чешээрэн болгаш колхоз-
тарга сүмэлзэн. Бригадирле-
ге база ындыг болур.

«Сельская жизнь» солундан.

ИГ

амьдрал-туртгалгаада он-
загай болгон — ону ЭКН
кежигүүнүг худал алган. Ол
боду чүглө ажыл-йи-блө
кымыгаарлаваан. Хей-нити
ажылдарынын эң идеей-лг-
лерини бирозо. Сан-хө
кылдизини болгон страхо-
вонө аяксияада хө-
жөмөнөр чөтөзисини даргаз,
профессор комитетини ке-

Ол Өт-Бүлүңнүн төлөнтүгү ээди, дорт уугурагынан иези. Ооржактарынын уугурагынын ияси билет шыкоалынын. 2—шылдаарында эки өөрөңдөгүлөргө, сагыла-чурумугу өөрөңчүлөргө. Өт-Бүлүңгү эр ээди, уугурагынын аламы Калай Чудулуугу. Ооржак рай-чурумусуна сан-хө кылдынып, кыркымынчыл болуп аякылаан дүгүрү. Хөй-пичагы, проф-фессорлордун райкымынчыл аламы, Чалаанын №1 шыко-алынын ала-челер комитетинин аламызы. Өт-Бүдө чүлөсүгү, чоругу-чурумугу, кайламы ала-челер аякылаан аңгыда, хөй-пичагы аякылаарында илен-пичагы кыркын чоругу Мян-танга оларнын аякы-жы-лаа, аякы-төтүгү өөрөңдөгүлөргө аякыла-чурумугу да өскөрдөргө аякылаган.

С. МОНГУШ.
Чөөп-Хөмчик райкүүсөмнүү
саң-хөө килдизинде эконо-

ХӨГЖҮМНҮГ КОМЕДИЯЖЕ ЧАЛАЛГА

Акыл-думка совет элестеринин наймалдыг уузуг өгүлгөчтүр. СССР-дин 60 жыл булурунга турускан калкы, уруу чүлү таланын республикалар, областтар арасында көрүлгөдөгү чыгыш чер-черге органикалап эрттерин көрдүрүп турар. Кожалык Красноярсктен хөгжүмнүг комедия театры бисте аалдык келген. Оларын амыг гастроль оюнунан бо чылдык шылдык бистин республикага эртер Красноярск крайнын хүнеринин программасында кирип турар.

Ук театр тургустунганда бээр 23 чыл болгон. Ол репертуары байлап, артистерин составында ат-суратгылар, аныктар хэй. Ындыг комедия-бисте кызылчылар колдууду бир дугаар таныштар. Ук театр бисте бир дугаар аалдык келген. Шилерде жүсөдөлгөн артистер ирлап, танымал турган көркүчүгө дамчыдыр. Инда каттырыныч аял кол кирип турар болгон, көркүчүлөр оуу сонугура-бисте хүлээп алыр.

Кызылчылар аалчыларын ийи шилерин көрүп четтигип-келер. Баштайгы көрүлгө бүү-

аалчылар-даа бары демдегест-тинген.

Совет Эвилелинин составы-га Тываның бактаал кирген-ден бээр 40 чылын ийи чыл болгон байырлар. Алаа ук-куштур база СССР-дин 60 чыл богуз улуг көбейип таварыштыр улусчу чогаалдыгы-деп-тыныгыр уран чүзү фестивалы чарыаттыган. Рес-публикалык хөгжүм-шин театры Төрөн чүртүстүгүн найм-сылды Москвага чогаалдык отчулун база баралдыр.

Тыва театры артистери чини чогаалдарында аныкта-нык, киноларда база ойнап турарын министр айткан. Совет Тыванын 40 чыл богуз көбей-гине уктуштур Социалист Күн-ажылдын Маалдыр, Кү-рун шалымынын лауреады Салчак Токайыч «Араттың се-зү» деп романын кино кыл-дыр тургузар көрдүгөн. Чу-гаалынын түнелгиде А. С. Серен аалчыларга чедийшин-

нерин күзөп, байыр чедирген.

Красноярсктин хөгжүмнүг комедия театрынын кол дири-жеру Л. З. Гельруд харыс сөс алган, театрынын артисте-ри-бисте чымалганын таны-штырган. Ук театр Бүгү-эвилел конкурстарынын ди-пломанты. Театрынын кол эсе-бозу турарларын арасында РСФСР-нин аалчылар артисте-ри К. П. Гегель-Бордига, Г. С. Апанова, Карел АССР-нин аалчылар артистан В. И. Ожерельев база И. Г. Бойко, Г. Т. Хакимов, В. А. Вавилов дош эскерин-даа ол алаа. Аалчыларын көргүзүп ши-леринде совет шилер, класси-ка, ол ышмак урууларга чо-гаалдыр кирип турар. А. Со-фоновтун шилеринде компо-тор Н. Гроховскийнн музы-касын баугаар тургускан «Стрипуха» деп музыкалык комедия-бисте кызылчылар бир-те дугаарында таныш-тар. Михаил Шолоховтун «Дон че-

чен чугааларына» үндөйлөп

тургускан «Куржунтар үймэ-ни» деп ши база солун богуз уктурут. Оон аныкта кызыл-чылар үш опереттаны база көөрлөр. Оларын арасында Иоганн Штраустун «Часки», Ийре Кальманнн «Графиня Мариза» болгон «Чарлаш на-дымы» деп оперетталарын алап богуз.

Урууларга «Эдентиг ча-зыкта», «Кеня» деп кышы аал-дык барган деп шилерин ба-раалдыр. Сөзгү музыкалык көргүзүлгө бо кышкы Красно-ярскке болгон Кышкы спар-такиада дугайын чугаалап тур-ар.

Баштайгы көзгө чалап «Стрипуха» деп музыкалык комедияны кызылчылар улуг сонугура-бисте хүлээп алган. Көрүчүлөр аалчыларга алдып чаксап, хөлүг, баштап кү-сөдөлгө, музыка, танчыга сеткид хангантар.

Б. ДИРЧИН.

КОЖАЛАРЫНЫҢ ХОЮГ УНУ

Социалист Күн-ажылдын Маалдыр, «Югослав» журна-дыга совет шилеринин чыгыш драматург Анатолий Влади-мирович Софоновтун ады ки-жи бүзүгүнө билдирген. СССР-дин Күрүне шаанна-ларынын каш дамыр лауреады драматург чогаалдык аял-дыктын «эвилелде оң тара-дан Кубаныч омак-хөлүг, күш-ажылдык кышкыларын дугайында үш кесектиг комедия-жыг кирип турар. Ол үш ко-медиянын маалдырлары — аш-чы-ком кышкыны кыс Павлина, хову бригадынын бригадир Галина, механикаторлар бри-гадын Чайка, комбайнер Ка-зачен (халашкы солдат) бол-гон эскерлер-даа трилогиянын кол маалдырлары болуп ар-кал. А. Софоновтун ук три-логиясы бежен чылдарын

сөзүлгөдө, алаан чылдарын эгизинде совет драматургия-га дирижер берген. Оон бирги кезе — «Аш-чы ком кышкыны кыс» деп комедия кайма-лаа пайдала алаа-ла орус адын «Стрипуха» деп чыгыш адаттына берген. Ын-чанга мен база ышмак ала-каар кыж-дыр мен. Три-логиянын бирги кезе — «Стри-пуха» (Аш-чы ком кышкыны кыс), ийги кезе — «Стрипуха-ныч ашмака баргыны», үчкү кезе — «Павлина» (бо кезе-ге музыкасы Борис Моисович бижнэ).

Бистин кожаларымыс — Красноярсктин хөгжүмнүг комедия театры богузун ою-нуг В. Гроховскийнн музы-касын баугаар «Стрипуха»-бисте аял-дыктын сонугурап көрдү. Аш-чы ком кышкыны кыс Павлианың ролон эрт-

тимеде каасталгазы бөдүүн болгон шылар. Улуг ак суугу, херимедейр үгөн ал-дын-сарыг тараалар бүгү бо-лушунуларын, догдаларын та-гаар ла хаара тууда бээр, та-арычалыг.

Бистин театрымыс база хөг-жүмнүг театр болгай. Ылгал-

кен сезонда крайнын артисте-ринин арасыга болуп эрт-кен эң эки кыс роль дош конкурстун тингелгиз Ирина Бойко чедийшинн ойнады. Ол ышмак Галина (РСФСР-нин аалчылар артистан Т. Апа-нова), Чайка (Г. Хакимов), Казачен (Ф. Кашакин), Ичелка (В. Вавилов), тап-тыл прей Слива (Карел АССР-нин аалчылар арти-стан В. Ожерельев) — солун ову-херилер, азын-чандар бол-гон чедийшинн кылдыган артисти аял-дык деп түн-гел-ге келдим.

Кожаларын хоюг үнү дыйнап ора, оң чогаалдык дыйнап талантыны анык-тардан тургустунганына өөр-бөс арга чок. Анык болгонда оон келүр үзөп, чедийшин-нери мурунда дэран бляж-нр. Хөгжүмнүг комедиянын

БУГОЙНОДА МАРГЫЛДАА

БЕЛГРАД, Май 12. (СЭТА-нын көрр.). Делегейин шил-дирмаларын Бугуйно деп югослав хоорайда болуп артып турар маргылдаага дертук салымын оонда Кларсон 3,5 санын аи, эскерин мурун. Эзелтегиз ужурамылга ол Иконку уткан. Эске улустун ужурамылалары Тимман — Кавалек оларын сонгараткан салымда алганда, ха-йын болуп догузган. Любосич — Найдрол, Хюбер — Лар-сен, Андерсон — Спасский, Глигорич — Петрович, Павлович — Полугаевский олар хаймышаналар.

Артык ойнакчыларын байламы мындыг: Полугаев-ский — 3 санын, Петрович — 2,5, Павлович, Спасский, Ларсен, Любосич, Андерсон болгон Найдрол олар 2,2, Тимман — 1,5 (бо сонгараткан салым). Хюбер болгон Глигорич — 1,5-1,5, Кавалек — 1, Икон — 0,5 санларын.

ЧЕТТИКПЕЙН МАНАП ТУРАР

Көжөгө ажиттыгылакта сцена кырында тыва аял-галарын күжөткөн оюун, хо-юг чымчак куттуулап турар. Оон улустар мыг. «Мен — Совет Эвилелинин хамаатымы мен деп артык аял-галы база чымчактылар. Ын-хоюг аял-галы динчалып турда, кө-жөгө чоорту ажиттылар. Сп-ланын артында элзон иракта мышкан кылдыр «Азиянын т-вү» облексинин болгон дег-мө чагалы Улуг-Хемини дү-дү-хөврийни баралы кестир. Оон дүрүз-хөврийни мурун-га эстра-да-ири бөлүтүн ки-ржикчирип үнүп ээр. Олар тыва тапчыны ээлгиз аял-галы күжөткөн эгээр. Ол-ба бүү — аялгалар, чүрүк-хө-рүк, тапчы тинччөкчирер көрү-чүлери эстетиктиг таалайын камчырылаан, хүндүлөчөк чөчүктү илереп турар.

Оон улустар-ла дириктиг аял-галы үдөткөн экил-экил-экил О. Ондар «Долаана» деп тапчыны теп, чоорту на-пык болгон бөгөс програм-маны күжөткөн. Ол номер до-гузур биек соло-жонго А. Ондар алаангыр-каппагай ой-

ИЙГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

12.00 — Англы дыл. 12.30 — А. П. Чеховтун театры. 13.25 — А. Блок. «Он ийн». 13.55 — Совет чүрүлгә уран чүдүлгө В. И. Лениннн ову-хөврий. 14.25 — «Алам школазы». 14.55 — В. Быков, Чогаалдар артырылган. 15.50 — Телеме-дээр. 16.00 — 18.15 — Чалсар. 18.15 — Телемедээр.

КЫЗЫЛДАН

18.30 — Телемедээр. 18.45 — «Азия тыву». Информаци-онистини аял-галы програм-маны. 19.15 — «Российн улустун ус-тылымы». Документалдыг фильм. 19.25 «Улустар бо-лаш амылдары». Дамчыдыла. 19.55 — Чаралар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчытыг удунар, чаштар». «Дукчон тооду-турган-биз». 20.20 — Бокса дегелгө чемпионды. Чартыг финал. ГФР-ден дамчыдыла. 21.00 — «Уе». Информационистини аял-галы програм-ма. 21.30 — 23.40 — Уран чүдүлгө «Москвини шилдерин» деп фестивал-нын түнел көпөрти. Күрү-нениң Тен көпөрти азындай дамчыдыла.

ХҮЛЭЭП АЛЫР КОМИССИЯ.

Дамчыдыла. 21.00 — «Азия тыву». Информаци-онистини аял-галы програм-маны. 21.30 — 23.40 — Уран чүдүлгө «Москвини шилдерин» деп фестивал-нын түнел көпөрти. Күрү-нениң Тен көпөрти азындай дамчыдыла.

ИЙГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

12.00 — Англы дыл. 12.30 — А. П. Чеховтун театры. 13.25 — А. Блок. «Он ийн». 13.55 — Совет чүрүлгә уран чүдүлгө В. И. Лениннн ову-хөврий. 14.25 — «Алам школазы». 14.55 — В. Быков, Чогаалдар артырылган. 15.50 — Телеме-дээр. 16.00 — 18.15 — Чалсар. 18.15 — Телемедээр.

КЫЗЫЛДАН

18.30 — Телемедээр. 18.45 — «Азия тыву». Информаци-онистини аял-галы програм-маны. 19.15 — «Российн улустун ус-тылымы». Документалдыг фильм. 19.25 «Улустар бо-лаш амылдары». Дамчыдыла. 19.55 — Чаралар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчытыг удунар, чаштар». «Дукчон тооду-турган-биз». 20.20 — Бокса дегелгө чемпионды. Чартыг финал. ГФР-ден дамчыдыла. 21.00 — «Уе». Информационистини аял-галы програм-ма. 21.30 — 23.40 — Уран чүдүлгө «Москвини шилдерин» деп фестивал-нын түнел көпөрти. Күрү-нениң Тен көпөрти азындай дамчыдыла.

ИЙГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

12.00 — Англы дыл. 12.30 — А. П. Чеховтун театры. 13.25 — А. Блок. «Он ийн». 13.55 — Совет чүрүлгә уран чүдүлгө В. И. Лениннн ову-хөврий. 14.25 — «Алам школазы». 14.55 — В. Быков, Чогаалдар артырылган. 15.50 — Телеме-дээр. 16.00 — 18.15 — Чалсар. 18.15 — Телемедээр.

ЫРЫ БАЙЫРЛААЫ

Тыва АССР-ниң ыраажылар нитилиниң шугуу-биле бо чылдын февральда ыры баш-кыларын эртем-методиктиг конференцияын эрттирген аныктыг болгон. Алаа «Эге класстарын өөреникчилеринге үнүу канчаар тургузарын дугайында» деп ителди Кы-зылдын уран чүлү училищени-ниң башкысы. Тыва АССР-ниң културалынын аалчылар амылданчызы Т. А. Леонтьева кылган. Алаа төс башкы, башкы буруз бир-бир ыры дирижерлап тургаш күжөткен. Оон ыңай уран чүлү учили-щениң башкысы Е. Н. Ка-

занцева ажык кичээл эрттир-ген. Ол бүгү республиканын школаларында келген баш-кыларга солундаа, ажитыг-даа болгон.

Даарта Кызылда Култура-нын болгон дашытангынын Н. Гастелло аттыг парыгынын «Хуреш» стадионунга «Бистин эвилел» кайырал болгон ажил-биле аалчылар деп де-виз-биле хөйүн ыры коллек-тивтериниң байыралын эрт-тирер. Бо байыралап човта чаа болуп эртен албан орга-низация болгон өөредилге чер-лериниң деп-тыныгыр уран чүлү көрүлгөсүнүн тингелчи-лери база кирип. Кызылдын педагогика институтунун (удуртукчу В. Г. Ондар), Красноярсктин политехник-тиг институтунун Кызылда филиалынын (удуртукчу

А. Н. Саратовина), Кызыл-дын башкы училищенин (удуртукчу Ю. Г. Черникова) хөйүн ыры коллективтери чүстөн өрү киржинчилиг бе-леткенип турар. Ол ышмак эске-даа организациалар хөй-үнү ыры байыралагына эезиш эвес никилиг кирип.

Ол ышмак хөйүн ыры кол-лективтериниң ынаыг байыр-лаалары Барыын-Хемчик, Таңды, Бий-Хем районнарга ионда болуп эрткилар. Эргим кызылчылар! Кызыл-да Култураның болгон даш-тангынын Н. Гастелло аттыг нолган парыгыга даарта бо-луп ыры байыралагына кир-жи, хөлүг болгон таалаанчыл чараш ырларын дыкнарынче чалап тур бис.

Б. СААЯ.

МАЙ 14-ТЕН 16-ГА ЧЕДИР ТЕЛЕВИДЕНИЕ

МАЙ 14-ТЕ БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информационистини аял-галы програм-ма. 8.50 — «Эртеги гимнастика. 8.50 — «Бир эвес калдык болуссазын». (Күш-кышкыларга сүмээр). 9.55 — «Ала-иелер, сидер». 9.25 — «Уш-миллени». 9.55 — «Шүтүлгө». А. Галаш. 10.40 — «Спортлоотун» 20-ти тирани. 10.45 — РСФСР-нин аалчылар артистан А. Ворошико мараар. 11.30 — Алам чок чорук шил-чөшкүл. 12.00 — «Москвини». Телекүб. 13.30 — Оуш шилер сидер. 14.15 — Бөгүн дегел-гө. 14.30 — «Дирг амылдар амылдары». 15.30 — Уруу-ларга фильм. «Арошанлар» (Болгария). 16.05 — Полити-тиг хайгарачы В. П. Бекет-товтун беседасы. 16.35 — СССР-ниң тургустунганында бээр 60 чылдына. Вороненкиг күр-чүленин улусту хорунуа кон-перти. 17.15 — «Америка» он чыл болганын сонда. До-кументалдыг телефильмин баштайгы үлдүрүткөн. Автор — В. Зорин. 18.25 — 18.40 — Чалсар. 18.40 — Уран чүдүлгө «Москвини шилдерин» деп фестивал. И. И. Чавовский-нин «Күдүк» хөл деп беледи. СССР Эвилели-нин Күрүнениң үлгелер-инг Улуг театрынын шил-из. Кремлянык студиялар ор-дуулап дамчыдыр. 21.00 — «Уе». Информационистини аял-галы програм-ма. 21.35 — Бокса дегелгө чемпионды. Чартыг финал. ГФР-ден дамчыдыр. 22.50 — 23.55 — «Дашкык эстрадалык аялгалар болгон ритмгер». Оон соонда — телемедээр.

ИЙГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

14.20 — «Тоолдун аалчыла-ры». «Чедиг Дик». Уран-чөт телефильм. 15.50 — «Моск-ва Кремлянык комедияларын үлгелер-көргүзүлгө оркест-ри ойнар. 16.15 — Бистин корреспонденттеринин чү-гаалары. 16.45 — «Чогаал-нын салым-хуузу» — улустун салым-хуузу». Социалист Күн-ажылдын Маалдыр чо-гаалы Г. Мусоревтун чогаал ажилын дугайы. 17.25 — Лэодо хүрешке Европа чемпи-нолады. ГФР-ден дамчыдыр. 17.55 — Улуг Октябрийн 65 чылмыга. «Бистин допу ла-дарымыс». 19-ку фильм — 1935-чи чыл. 18.50 — «Ажык ном». Хөй сериалы уран-чөт теле-фильм. В. Назаровнн чо-гаалдары баугаар тургус-кан. 2-ги фильм. 1-ги серия. 20.00 — «Тамчытыг удунар, чаштар». «Вини-пук болгон бир хүпүн ажилы». Мульти-фильм. 20.15 — Азербайжан телевидение болгон радионун симфония оркестринин кон-перти. Дирижер — Р. Мели-зи. Асланов. Бакудан дамчыдыла. 21.00 — «Уе». Информационистини аял-галы програм-ма. 21.35 — 22.45 — Уран-чөт «Ийги бир дугаар на-ды» (ЧССР) деп телефильм-ин баштайгы үлдүрүткөн.

ИЙГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

12.00 — Англы дыл. 12.30 — А. П. Чеховтун театры. 13.25 — А. Блок. «Он ийн». 13.55 — Совет чүрүлгә уран чүдүлгө В. И. Лениннн ову-хөврий. 14.25 — «Алам школазы». 14.55 — В. Быков, Чогаалдар артырылган. 15.50 — Телеме-дээр. 16.00 — 18.15 — Чалсар. 18.15 — Телемедээр.

КЫЗЫЛДАН

18.30 — Телемедээр. 18.45 — «Азия тыву». Информаци-онистини аял-галы програм-маны. 19.15 — «Российн улустун ус-тылымы». Документалдыг фильм. 19.25 «Улустар бо-лаш амылдары». Дамчыдыла. 19.55 — Чаралар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчытыг удунар, чаштар». «Дукчон тооду-турган-биз». 20.20 — Бокса дегелгө чемпионды. Чартыг финал. ГФР-ден дамчыдыла. 21.00 — «Уе». Информационистини аял-галы програм-ма. 21.30 — 23.40 — Уран чүдүлгө «Москвини шилдерин» деп фестивал-нын түнел көпөрти. Күрү-нениң Тен көпөрти азындай дамчыдыла.

ИЙГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

12.00 — Англы дыл. 12.30 — А. П. Чеховтун театры. 13.25 — А. Блок. «Он ийн». 13.55 — Совет чүрүлгә уран чүдүлгө В. И. Лениннн ову-хөврий. 14.25 — «Алам школазы». 14.55 — В. Быков, Чогаалдар артырылган. 15.50 — Телеме-дээр. 16.00 — 18.15 — Чалсар. 18.15 — Телемедээр.

КЫЗЫЛДАН

18.30 — Телемедээр. 18.45 — «Азия тыву». Информаци-онистини аял-галы програм-маны. 19.15 — «Российн улустун ус-тылымы». Документалдыг фильм. 19.25 «Улустар бо-лаш амылдары». Дамчыдыла. 19.55 — Чаралар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчытыг удунар, чаштар». «Дукчон тооду-турган-биз». 20.20 — Бокса дегелгө чемпионды. Чартыг финал. ГФР-ден дамчыдыла. 21.00 — «Уе». Информационистини аял-галы програм-ма. 21.30 — 23.40 — Уран чүдүлгө «Москвини шилдерин» деп фестивал-нын түнел көпөрти. Күрү-нениң Тен көпөрти азындай дамчыдыла.

ИЙГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

12.00 — Англы дыл. 12.30 — А. П. Чеховтун театры. 13.25 — А. Блок. «Он ийн». 13.55 — Совет чүрүлгә уран чүдүлгө В. И. Лениннн ову-хөврий. 14.25 — «Алам школазы». 14.55 — В. Быков, Чогаалдар артырылган. 15.50 — Телеме-дээр. 16.00 — 18.15 — Чалсар. 18.15 — Телемедээр.

МАЙ 15-ТЕ БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информационистини аял-галы програм-ма. 8.50 — «Эртеги гимнастика. 8.50 — «Бир эвес калдык болуссазын». (Күш-кышкыларга сүмээр). 9.55 — «Ала-иелер, сидер». 9.25 — «Уш-миллени». 9.55 — «Шүтүлгө». А. Галаш. 10.40 — «Спортлоотун» 20-ти тирани. 10.45 — РСФСР-нин аалчылар артистан А. Ворошико мараар. 11.30 — Алам чок чорук шил-чөшкүл. 12.00 — «Москвини». Телекүб. 13.30 — Оуш шилер сидер. 14.15 — Бөгүн дегел-гө. 14.30 — «Дирг амылдар амылдары». 15.30 — Уруу-ларга фильм. «Арошанлар» (Болгария). 16.05 — Полити-тиг хайгарачы В. П. Бекет-товтун беседасы. 16.35 — СССР-ниң тургустунганында бээр 60 чылдына. Вороненкиг күр-чүленин улусту хорунуа кон-перти. 17.15 — «Америка» он чыл болганын сонда. До-кументалдыг телефильмин баштайгы үлдүрүткөн. Автор — В. Зорин. 18.25 — 18.40 — Чалсар. 18.40 — Уран чүдүлгө «Москвини шилдерин» деп фестивал. И. И. Чавовский-нин «Күдүк» хөл деп беледи. СССР Эвилели-нин Күрүнениң үлгелер-инг Улуг театрынын шил-из. Кремлянык студиялар ор-дуулап дамчыдыр. 21.00 — «Уе». Информационистини аял-галы програм-ма. 21.35 — Бокса дегелгө чемпионды. Чартыг финал. ГФР-ден дамчыдыр. 22.50 — 23.55 — «Дашкык эстрадалык аялгалар болгон ритмгер». Оон соонда — телемедээр.

ИЙГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

14.20 — «Тоолдун аалчыла-ры». «Чедиг Дик». Уран-чөт телефильм. 15.50 — «Моск-ва Кремлянык комедияларын үлгелер-көргүзүлгө оркест-ри ойнар. 16.15 — Бистин корреспонденттеринин чү-гаалары. 16.45 — «Чогаал-нын салым-хуузу» — улустун салым-хуузу». Социалист Күн-ажылдын Маалдыр чо-гаалы Г. Мусоревтун чогаал ажилын дугайы. 17.25 — Лэодо хүрешке Европа чемпи-нолады. ГФР-ден дамчыдыр. 17.55 — Улуг Октябрийн 65 чылмыга. «Бистин допу ла-дарымыс». 19-ку фильм — 1935-чи чыл. 18.50 — «Ажык ном». Хөй сериалы уран-чөт теле-фильм. В. Назаровнн чо-гаалдары баугаар тургус-кан. 2-ги фильм. 1-ги серия. 20.00 — «Тамчытыг удунар, чаштар». «Вини-пук болгон бир хүпүн ажилы». Мульти-фильм. 20.15 — Азербайжан телевидение болгон радионун симфония оркестринин кон-перти. Дирижер — Р. Мели-зи. Асланов. Бакудан дамчыдыла. 21.00 — «Уе». Информационистини аял-галы програм-ма. 21.35 — 22.45 — Уран-чөт «Ийги бир дугаар на-ды» (ЧССР) деп телефильм-ин баштайгы үлдүрүткөн.

ИЙГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

12.00 — Англы дыл. 12.30 — А. П. Чеховтун театры. 13.25 — А. Блок. «Он ийн». 13.55 — Совет чүрүлгә уран чүдүлгө В. И. Лениннн ову-хөврий. 14.25 — «Алам школазы». 14.55 — В. Быков, Чогаалдар артырылган. 15.50 — Телеме-дээр. 16.00 — 18.15 — Чалсар. 18.15 — Телемедээр.

КЫЗЫЛДАН

18.30 — Телемедээр. 18.45 — «Азия тыву». Информаци-онистини аял-галы програм-маны. 19.15 — «Российн улустун ус-тылымы». Документалдыг фильм. 19.25 «Улустар бо-лаш амылдары». Дамчыдыла. 19.55 — Чаралар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчытыг удунар, чаштар». «Дукчон тооду-турган-биз». 20.20 — Бокса дегелгө чемпионды. Чартыг финал. ГФР-ден дамчыдыла. 21.00 — «Уе». Информационистини аял